

במדבר רבה יט ח -

שאל גוי אחד את רבן יוחנן בן זכאי: דברים אלו שאתם עושים נראים כמין כשפים! אתם מביאים פרה ושורפין אותה וכותשין אותה ונוטלין את אפרה, ואחד מכם מטמא למת מזין עליו ב' גי טיפין ואתם אומרים לו: טהרת! אמר לו: ... ראית מימך אדם שנכנסה בו רוח תזזית? אמר לו: הן. אמר לו: ומה אתם עושים לו? אמר לו: מביאים עיקרים ומעשנים תחתיו ומרביצים עליה מים והיא בורחת. אמר לו: ישמעו אוזניך מה שאתה מוצא מפיד! כך, הרוח הזו רוח טומאה היא ... מזים עליו מי נדה והוא בורח. לאחר שיצא אמרו לו תלמידיו: רבינו, לזה דחית בקנה, לנו מה אתה אומר? אמר להם: חייכם, לא המת מטמא ולא המים מטהרים. אלא אמר הקב"ה: חוקה חקקתי, גזירה גזרתי, אי אתה רשאי לעבור על גזרתי. שכתוב: "זאת חוקת התורה".

ומפני מה כל הקרבנות זכרים וזו נקבה? אמר ר' איבו: משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך. אמר המלך: תבוא אמו ותקנח את הצואה. כך אמר הקב"ה: תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל.

שם, סימן א

זו שאמר הכתוב: "מי יתן טהור מטמא לא אחד" (איוב יד ד) - כגון אברהם מתרת, חזקיה מאחו, יאשיה מאמון, מרדכי משמעון, ישראל מעובדי כוכבים, העולם הבא מעולם הזה. מי עשה כן? מי ציוה כן? מי גזר כן? לא יחידו של עולם? שם שנינו: "בהרת כגריס באדם טמא, פרחח בכולו טהור". מי עשה כן? מי ציוה כן? מי גזר כן? לא יחידו של עולם? ... שם שנינו: "העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאין בגדים". היא גופה מטהרת בגדים! אמר הקב"ה: חוקה חקקתי גזירה גזרתי, אי אתה רשאי לעבור על גזרתי.

מסכת יומא דף סז עמוד ב

דבר אחר: גזרה - שמא תאמר מעשה תהו הוא, תלמוד לומר: אני ה'. אני ה' גזרתי ואין לך רשות להרהר בהן ... תנו רבנן: "את משפטי תעשו" - דברים שאלמלא נכתבו דין הוא שיכתבו, ואלו הן: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, וברכת השם. "זאת חקתי תשמרו" - דברים שהשטן ואומות העולם משיבים עליהן, ואלו הן: אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וחליצת יבמה, וטהרת מצורע, ושעיר המשתלח. ושמא תאמר מעשה תהו הם - תלמוד לומר אני ה' - אני ה' חקקתי, ואין לך רשות להרהר בהן.

ספר מורה הנבוכים חלק שלישי פרק כו

... ויש מי שאומר ... שכל המצוות יש להם טעם ... ואין אנו יודעים טעמי מקצתן ... ולשון הכתוב בכך ברור: "חוקים ומשפטים צדיקים" (דברים ד ח), "משפטי ה' אמת צדקו יחדו" (תהלים יט ז). ואלו שנקראים חוקים כשעטנו ובשר בחלב ושעיר המשתלח, ואשר כתבו עליהם החכמים ז"ל ואמרו: דברים שחקקתי לך כבר אין לך רשות להרהר בהם. והשטן מקטרג בהן ואומות העולם משיבין עליהם. לא יאמין המון החכמים שהם עניינים שאין להם סיבה כלל ולא בוקש להם תכלית. כי זה יביא לפעולת ההבל כמו שזכרנו. אבל יאמין המון החכמים שיש להם עילה, רוצה לומר תכלית מועילה על כל פנים, אלא שנעלמה ממנו, אם לקוצר דעתנו או לחסרון חכמתנו. כל המצות אם כן, יש להם סיבה, רוצה לומר כי למצוה ההוא או לאזהרה יש תכלית מועילה, מהם מה שהתבאר לנו צד התועלת בהן, כאזהרה מן הרציחה ומן הגניבה, ומהן מה שלא התבארה תועלתם ... כאיסור הערלה וכלאי הכרם. והם אשר תועלתם מבוארת אצל ההמון יקראו משפטים, ואלו שאין תועלתם מבוארת אצל ההמון יקראו חוקים.

ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הגס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי: (במדבר כא ט).

בראשית רבה לא ח

"עשה לך תיבת עצי גופר" (בראשית ו יד) - אמר רבי איסי: בארבעה מקומות נאמר בלשון הזה "עשה". בשלושה נתפרש ובאחד לא נתפרש. "עשה לך תיבת עצי גופר" - אמר רבי נתן: אָעִין דְּקָדְרִינִין. "עשה לך חרבות צורים" (יהושע ה ב) - נתפרש: גְּלָבִין דְּסִינָר. "עשה לך שתי חוצרות כסף" (במדבר י ב) - נתפרש. "עשה לך שרף" - לא נתפרש. ר' יודן בשם ר' איבו אמר: "ישמע חכם ויוסיף לקח" (משלי א ה) - זה משה, שאמר הקב"ה למשה: "עשה לך שרף" ולא פרש. אמר (משה): אם אני עושה אותו של זהב, אין הלשון הזה נופל על לשון זה. של כסף, אין הלשון הזה נופל על לשון זה. אלא, הרי אני עושה אותו של נחושת, שהלשון נופל על הלשון הזה: "נחש נחושת". מכאן שניתנה תורה בלשון הקודש. רבי פנחס ורבי חזקיה בשם ר' סימון: כשם שניתנה תורה בלשון הקודש, כך העולם נברא בלשון הקודש. שמעת מימך אומרים: גיני גיניא, אנתרופי אנתרופיא, גברא גברתא? אלא: איש ואשה, למה? שהלשון הזה נופל על לשון הזה.

מדרש במדבר פרק כא

"ויעש משה נחש נחושת" - והלא הקב"ה לא אמר לו שיעשה נחש. אלא אמר משה: אעשה של נחושת, כדי שיראו אותו כל ישראל וזוכרין מה שעשה נחש הקדמוני, ומה אירע לו, מיד יחזרו בתשובה. וזה שאמר: "והביט אל נחש הנחושת וחי" - וכי נחש ממית ומחיה? אלא בזמן שהנשך מביט כלפי מעלה ומכוין לבו לשמים וזוכר מעשה נחש ועושה תשובה, מיד נתרפא, ואינו נימוק בחוליו.

רמב"ן במדבר כא ט

והנראה בעיני בסוד הדבר הזה, כי הוא מדרכי התורה שכל מעשיה נס בתוך נס, תסיר הנזק במזיק ותרפא החולי במחליא, כמו שהזכירו (מכילתא ויסע א) בוירוהו ה' עץ (שמות טו כה) וכן במלח אלישע במים (מלכים ב כא). וידוע מדרכי הרפואות, שכל נשוכי בעלי הארס יסתכנו בראותם אותם או בקאות דמותם, עד כי נשוכי הכלב השוטה וכן שאר הבהמות השוטות אם יביטו במים יראה להם שם בבואת הכלב או המזיק וימותו... ולכן לא מצא משה לקיים מצותו בשרף בלתי שיעשה נחש נחושת כי הוא דמות נחש שרף, ואם יעשנו מדבר אחר היה דמות נחש ולא דמות שרף. ומה שאמרו מן הלשון הנופל על הלשון, כי הזכרת השם בלבד תזיק. והכלל, כי צוה השם שיתרפאו במזיק הממית בטבע ועשו דמותו ושמו, וכשיהיה האדם מביט בכוונה אל נחש הנחושת שהוא כעין המזיק לגמרי, היה חי, להודיעם כי השם ממית ומחיה.

שפת אמת/חוקת

תרל"ו

ברש"י לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל מה טעם יש בה כו' כתוב בה חוקה. וקשה אי באמת אין בה טעם א"צ להאי טעם דמונים את ישראל רק לפי שאין טעם כתוב חוקה. אלא נראה שיש בה טעם אך א"א להשיג הטעם עד אחר תיקון הגוף. ומצד בח' החיצוניות אין טעם לחוקת ה'. אבל המאמין סופו להבין הטעם. כי דברי תורה הם היפוך דברי עוה"ז שהטעם מביא למעשה שעי' שחושק לטעם עוה"ז והבלי עושה אותם ואח"כ נמאסים עליו. ותורה להיפוך ע"י המעשה אף שאינו מתאוה להם זוכה אח"כ להשיג הטעם ולהתאוות להם. אמנם אין טעם זה מושג רק למי שלא טעם טעם עוה"ז. וכפי מה שפורש אדם עצמו מתאוות כך זוכה להשיג טעם הקדושה. ולכן מרע"ה שנק' איש אלקים נבדל מעוה"ז לכן לך אני מגלה טעמי פרה ולאחרים חוקה. פי' מי שאינו זוכה להשיג הטעם צריך לעשותו בדרך חוקה ועי"ז זוכה אח"כ להשיג הטעם. וכתוב שמים מר למתוק ומתוק למר פי' ע"י ששמים דבר עוה"ז למתוק בעיניהם עי"ז מתוק למר שא"י להרגיש מתיקות התורה ומצות. וכתוב ופריו מתוק לחכי לחכי דייקא אבל אוה"ע אומרים מה טעם יש בה. ובמר' מי יתן טהור מטמא כו' עוה"ב מעוה"ז. ודאי אין הפי' מתענוגי עוה"ז. רק כפי מה שפורש עצמו מעוה"ז כך זוכה לטעום טעם עוה"ב. וכמאמר חז"ל מי שטרח עצמו בערב שבת. פי' התערבות שנתערב תאוות האדם לחיצוניות עוה"ז. ויש לכל איש ישראל לידע ולהאמין כי התענוג והרצון שבאדם נוגע במקום גבוה עד מאוד. והוא ענין השבת שנק' יום מנוחה ועונג ובנ"י שומרי שבת פי' ששומרים הרצון שלא להתערב בדברי הבל. ועי"ז נאמר מי שטרח בע"ש כו'. כי בימות החול הוא הבריור מלהתגאל בהבלי עולם ועי"ז זוכה לטעום שבת טעם. עוה"ב כי שבת מעין עוה"ב.

בפסוק עשה לך שרף כו'. במשנה וכי נחש ממית כו' מחי' אלא בזמן שמסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין לבם לאביהם שבשמים מתרפאין. וקשה הי' צריך להיות הסתכלות לשמים בלבד למה נחש נחושת. אכן באמת הי' הנחש מסוגל לרפואה זו ששם הקב"ה בו רפואה זו וכמ"ש רמב"ן ז"ל שדרכו של הקב"ה למתוק מר במר לכן אף שזרד הטבע מי שנשך מכלב ורואה אותו מזיק לו יותר שם הקב"ה כאן להיפוך שעי' הראי' יתרפאו ע"ש. אעפ"כ זה הרצון שבהיותו עוסק ברפואה הגשמי יסתכל ויהי' לבו לשמים ע"י שמיישב עצמו וכי נחש מחי' זה שאמר מסתכלין ומשעבדין לבם. פי' אף שהם רחוקים מעולם העליון ועוסקים בטבע אעפ"כ ישעבדו לבם פי' להסתכל לשמים ולהראות שחפצים לצאת ממאסר עוה"ז והטבע ולהתנדב בו ית'. והוא עשה לך שרף הוא התלהבות האדם לזבוק בו ית' כנ"ל

[תרמ"ד]

במדרש'י ואת וקח טעמות העולם מתוך את ישראל מה טעם מרעה זו בר' טבחי' במקום אורי' וישמעל שיש טעמים רק שאינם יודעים להתגלות בטעם הזה שאין משיגין בטעם הזה וטעמים שאין להם ותולמעות בענין מעולם הזה ולכן משה רבינו ע"ה שהיה למעלה מן הטבע נאמר' לך אני מגלה טעמי פרה. והכוונת כמדור' שלעזרי' יתגלו וטעמים לא ידעו (נדר) אור יקרות וקטנתו בר' פמ"ה י"ה ידעו עומם בר' ע"ש. פירוש שכל מה שערשין בעולם הזה בדרך חוקה לעתיד יראה כל איש ישראל מה טעם ועשה מה שחיוו נסתר במעשה המצות בעולם הזה והעלמות שרים בדרך לא ידעו וישמעל פ"ה פירוש שלא היו יודעין להשיג ברעוה' דאנומיות. והיו שכתוב שם י"ה פי' עור כי אם עבדו בר' חזירי שכל עבד בשר הדם על כרחו ראה מה שרבו מצוה לעשות אבל עבדו עושים מעשים שאינם יכולים להשיג ונקראים עוה"ב הקב"ה לעתיד יגלה להם מה שעשה. והוא שכתוב ויש אלה ודברים עשיתם כי יש לפרש נסי על העוה"ב המצות והיו שכתוב אפילו שאין מבינים וטעמים. ובאמת על ידי האנומיות שערשין בדרך חוקה וזמן אחר כך לחשנת הטעמים. וזהו ענין שהקיימת מי ישראל נעשה לנשטע שעל ידי המעשים בלא השגת הטעמים יתו אחר כך לשמוע שהיא השגת הטעמים. ובעת מתי תורה שהיו מתקנים למעלה מהטבע היו משיגין הטעמים ואחר הוצאו בעולם מהם וחו טעמות העולם מונין להם במה שאבחו

שר יוכלין לטות לחשנת הטעמים. והן נכבדת קודש שהוא מעין עולם הבאי ונכדי לחשנת הטעמים לכן מפקשין' יגלה לן טעמה. כי ימי חזקת הם כחשנת נעשה וטבת קודש נשטע דכתיב משה לא יי' ביני ובין בני ישראל אחר וזאת כי ישעיה ימים עשה בר' ובינו השכיעי שבת. אם כן הניחית וחכלות והבריאה שהיא טעם הבריאה להיות לפני יתבדך שמו נתינת. זה נגמר בשבת קודש. והיו בחשנת הטעמים. וכימי המעשה הוא בהתלבשות חן המעשה כמו שכתוב הקהל פ"ה א' עשית ימי המעשה ידעו טעם שער חזק המניחית טעם חזקת הטעמים שהיא וטעמיות על כל דברים. והיום הטבת יפתח נחש שהוא פי הבור' שנתחזק שבת קודש וכשבת קודש מוחרין לבני ישראל החרים מתקדמת נעשה לטעמי' ויכולין להרגיש וטעמים. וגם שירר נשמה יתירה' והיא החלק שיש לכל איש ישראל שלא נמנו על ידי נחשית לכן היא משהו נשמים ונתנון לאדם רק בשבת קודש והו יכולין להשיג הטעמים שהם מעין טעם הבור'. והנה העוה"ב שמי ישראל מעדיין בשבת קודש כי ישעיה ימים כו' ונחש השכיעי שבת. על ידי מששועים בשבת קודש כמו שכתובין אן חזנה הארז מן של אדם בר'. אם כן הוא עזרת שבתים זה מנוחה המעשים והמנוחה מטעם כי בו עשה ומכל מקום צריך לנשטע הארז השבת קודש לכל הימים. והו באר וטעמי' שרים נכבדים כי הם בשבת קודש שמששין וטעמים נקראים שרים תעל ידי כן נשאר רשימה וחוקה נס כמי המעשה על ידי הרצון והתחלקות אל השבת. וזה כחה נ"י' עם בחוקת כו' (שם) שנקראת חוקה בחזק.

1. ימים נעדין
2. חוש הקדש לים השבת
3. שם המנוחה לין מכלל שיר לים השבת דהי וזהו
4. מכלל שם שבת
5. ימים נעדין
6. ימים נעדין

1. ימים נעדין י"ה כ' דהי חזקת וקח טעמות העולם מתוך את ישראל מה טעם מרעה זו
2. ימים נעדין י"ה כ' דהי חזקת וקח טעמות העולם מתוך את ישראל מה טעם מרעה זו
3. ימים נעדין י"ה כ' דהי חזקת וקח טעמות העולם מתוך את ישראל מה טעם מרעה זו
4. ימים נעדין י"ה כ' דהי חזקת וקח טעמות העולם מתוך את ישראל מה טעם מרעה זו
5. ימים נעדין י"ה כ' דהי חזקת וקח טעמות העולם מתוך את ישראל מה טעם מרעה זו
6. ימים נעדין י"ה כ' דהי חזקת וקח טעמות העולם מתוך את ישראל מה טעם מרעה זו